

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarša v Idriji.

Rokopisov - vračamo.

Vse pošiljke je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto velja . . . 10— K pol leta . . . 5— " četrta leta . . . 2-50 " posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za peti-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne peti-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h " " dvakrat . . . 12 " " " trikrat . . . 10 " za nadaljna izvršenja od peti-vrste po 8 h. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarša v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Pristranost.

(Iz Istre.)

Na zadnjem občnem zborovanju našega društva mi je bila dana hvaležna naloga, da sestavim zakonski načrt, s katerim bi se izpremenil deželni zakon z dne 5. junija 1908., št. 32., ki je res pristranski in nepravilen. Po celi Istri pride menda le troje slovanskih nadučiteljev v I. plačilni razred, medtem ko je redke italijanski nadučitelji, ki ne bi užival plače iste najvišje vrste. Po tem zakonu morajo vsi drugi učitelji in vsi nadučitelji manjrazrednih šol čakati nič manj kot 30 let po definitivnem imenovanju, da pridejo enkrat v I. plač. razred, če jih poprej ne reši boginja Morana s plačo vrste 0 ali 00. Mnogi pa ne pridejo nikoli do plače I. vrste, tudi če živijo še toliko let. Med temi sem tudi jaz. Bodi človek značajan in neomajano naroden, pa postaneš difinitiven šele, ko si se preselil v druge kraje, kjer je krajni šolski svet v narodnih rokah. Pa tudi po naših krajih si lahko razočaran, ker ti znajo tovariši - konkurenti - bodisi tudi na najpodlejši način - pridobiti službodajalce, ki so časih tudi službojemalci, na svojo stran; ti pa ostani, kjer si - saj ni nikomur mar, če trpiš gmotno in duševno krivico! Pravično bi bilo torej, da bi se šela leta za napredovanje vsaj od dneva učiteljskega usposobljenja, ne pa od dneva definitivnega nameščenja. Marsikaterega tovariša je zavedel prejšnji stari zakon, ker mu takrat nič ni škodovalo, če je bil tudi leta in leta provizorično nastavljen. Dovolj mu je bilo, da je bil usposobljen.

Dalje uživa po tem zakonu plačo I. vrste že lahko 21leten mladenič - tudi če je največji revček, da ima le kakega »kompareta« in da ga ne ženira značaj. Nasprotno pa je lahko še v najnižji plačilni vrsti že star, zaslužen in vzoren mož, jeklenega značaja in neutrujen delavec povsod, kjer je narodu v korist!

Tudi učiteljicam dela krivico ta za-

kon, največ v tem, da jih šteje za 20% manjvredne od moških - čeravno služijo več ur na teden kot oni - in da jim brani ustvariti si družinico, kjer bi pozabljale na prebite napore s šolskimi paglavčki, ki bi se rajši igrali s kakim piskajočim konjičem ali s kako cunjasto »mulo«, nego pa malomarno gledali, kako se uboga učiteljica trudi - bistrili jim glave. E, dosti, dosti jih ima na vesti ta zakon - šolski namreč!

Da bi se tovarišice in tovariši temeljito pripravili na razpravo, ki se vrši na prihodnjem zborovanju 9. maja t. l. v Klancu, bi rad tukaj podal cel načrt, a stvar bi postala predolga in tovariš urednik bi se jezil, ker to ne spada vse v širšo javnost. Omeniti hočem torej le glavne izpremembe, ker drugo sloni itak na teh glavnih točkah.

1.

Opravičujem se, da sem v načrtu ohranil naziv »podučitelj«, toda to le omejeno, namreč samo za one tovariše, ki so še brez usposobljenostnega izpita. Potem pride začasni učitelj, nato stalni učitelj, učitelj-voditelj in nadučitelj.

Na meščanskih šolah je ravnatelj, učitelj - če je stalen, in podučitelj - če je začasno nameščen.

Primerni naslovi veljajo seveda tudi za žensko učiteljsko osobje.

2.

Stare kvinkvenije odpadejo. Plača podučiteljev na ljudskih šolah znaša 1200 K letnih. Plača začnih učiteljev letnih 1500 K. Stalni učitelji, učitelji-voditelji in nadučitelji imajo letnih 1800 K plače skozi pet let zaporedoma. Na koncu petega leta po usposobnostnem izpitu se vsemu stalnemu učiteljskemu osobju nakaže za drugo petletno dobo po 2160 K na leto; na koncu 10. leta po usposobnostnem izpitu za tretjo petletno dobo po 2520 K na leto; na koncu 15. leta po usposobnostnem izpitu za četrto 5letno dobo po 2880 K na leto; na koncu 20. l. po usposobnostnem

izpitu za 5. 5letno dobo po 3240 K na leto; na koncu 25. leta po usposobnostnem izpitu za šesto petletno dobo po 3600 K na leto, in na koncu 30. leta po usposobnostnem izpitu za sedmo petletno dobo po 3960 K na leto.

Plača začnih suplentov (suplentini) znaša s stanarino vred po 150 K na mesec. Stalni suplenti uživajo plačo in napredovanje stalnih učiteljev.

Plača podučiteljev na meščanskih šolah znaša letnih 1800 K, plača učiteljev in ravnateljev pa letnih 2160 K; potem se povzbuje vsakih pet let za 360 K na leto, tako da znaša končna plača 4320 K na leto. Tudi tukaj se šteje petletne dobe od dneva usposobljenja dalje.

3.

Plača neporočenega ženskega učiteljskega osobja na ljudskih in meščanskih šolah je v vseh slučajih enaka plači moškega učiteljskega osobja. Čim je pa učiteljica omožena, začne z naslednjim mesecem uživati le 75% plače moškega učiteljskega osobja istega značaja in istih službenih let.

4.

Poslovna doklada znaša za nadučitelje in učitelje-voditelje, in sicer na eno, dvo in trirazrednicah po 300 K na leto, na več kot trirazrednicah pa po 420 K na leto.

Ravnatelj (ravnateljice) meščanskih šol dobivajo vedno po 480 K poslovne doklade na leto.

Poslovna doklada se prišteva v pokojnino. V pokojnino se prišteva 300 K tudi onim učiteljem, ki niso bili nadučitelji ali voditelji ali ravnatelji kake šole.

5.

Glede stanarine ostane po starem. A glede stanovanja v šolskem poslopju pride nekoliko drugače.

Zaradi tega načrta sem moral premeniti z načrtom tudi zakon z istega dne, št. 31., in sicer:

V § 6. se izpusti »petletnice«.

V § 9. se mora glasiti III. odstavek: »Vsa pokojnina učiteljskih oseb (moških in neporočenih ženskih) ne more znašati v nobenem slučaju manj kot 864 K na leto«.

§ 10. je dodati nove odstavke: »Kar je do tukaj rečenega v tem zakonu, velja tudi za neomožene učiteljice, medtem ko nimajo omožene učiteljice ter njih vdovci in otroci nikakoršne pravice do pokojnine, da si prispevajo tudi omožene učiteljice 5% pokojninsko takso od svoje plače v pokojninski zaklad (§ 27.).

Ako se pa dokaže, da vdovec po učiteljici nikakor ne more preskrbovati osirotelih otrok, veljajo naslednji paragrafi tega zakona glede vzgojevalnih doneskov tudi za sirote po učiteljici.

Isto velja tudi za otroke po pokojni učiteljici, ki niso drugače preskrbljeni z lastnimi sredstvi zaradi pozneje nastopivše smrti očeta.

Ako je bila pa učiteljica ob svoji smrti že vdova, je smatrati njene otroke kot otroke kakega umrlega učitelja in uživajo tudi njeni otroci enake pravice z onimi, če se dokaže, da niso drugače preskrbljeni.

Edino le v slučaju, da postane poročena učiteljica vdova brez sredstev, dobi ob nesposobnosti za nadaljno službovanje pokojnino po § 8. in § 9. Njena vštvena plača je v tem slučaju plača poročene učiteljice.

§ 29. ostane le do besede »ako«.

Ravnatoku sem moral z načrtom premeniti zakon z istega dne, št. 29.

§ 31. Učiteljske osebe, ki še niso stalno nameščene, se ne smejo oženiti ali omožiti brez dovolila okrajnega šolsk. sveta.

Drugi odstavek ostane, samo je reči tudi »dotične učiteljice«.

Namesto tretjega odstavka pride: Stalno nameščene učiteljice (ravnateljice, nadučiteljice, podučiteljice) morajo potom šolskega vodstva naznaniti okrajnem šolskem oblastvu svojo omožitev v istem mesecu, da se jim s prvim dnem sledečega

LISTEK.

Josip Ulehla.

Dne 16. marca t. l. je slavilo moravsko učiteljstvo šestdesetletnico svojega duševnega očeta, ravnatelja meščanske šole v Stražnici na Moravskem, Josipa Ulehle. Redko se dogodi, da se vijejo še živečim pisateljem takšni venci, kakršne je spletlo organizirano učiteljstvo z moravsko in češko napredno inteligenco v delu, v vztrajnem, trdem ali tudi uspešnem delu osiveli glavi svojega ljubljence. Redkokdaj se združi toliko različnih glasov v harmonijski akord, da zazveni mogočna triumfalna pesem slave po domovini, zapeta velikemu sinu, kakor je završela v prošlem mesecu pedagogu Ulehli.

Po trnjevi poti je hodil, čez ovire in zapreke, ki bi navadnega boritelja bile prisilile takoj na začetku na vrnitev. Ni hče mu pri tem napornem prodiranju ni

ponujal pomožne roke, sam je klestil pot, ki se je vsem njegovim sledovalcem na široko odprla. Na višino, ki jo danes zavzema, je prispel po lastni moči, po lastnem trudu, po lastnem napornem delu.

V Ulehli se združujeta pedagog in učenjak. Kjerkoli je prijel za delo, je prijel po svoji inicijativi, po svojih idejah, ki so bile plod lastnega premišljevanja. Zato je originalnost najbolj dragoceno beležje vsega, kar je izteklo izpod njegovega peresa.

Ni pristopil nepripravljen k delu za narodno šolo. Z žilavo marljivostjo si je nabral zaklade duha, ki jih je prekoval in potem izdal radodarno vsem, ki so samo hoteli seči po tem bogastvu. In to marljivost si je ohranil do današnjega dne. Njegovo življenje je uk in pouk in ne vemo, kaj bi v njem občudovali bolj: vztrajnega učenca ali nedosežnega učitelja. Učenec in učitelj - v enem in drugem nam more biti vzor, nam in onim, ki pridejo za nami. Ulehlovo ime ne izgine iz zgodo-

vine češkega šolstva, kakor ne bo iz zgodovine svetovne pedagogike črtano nikdar ime drugega velikega sina Moravske, Komenskega.

Ulehla se je takoj v začetku svojega književnega delovanja boril proti Herbartu in mnogo pripomogel, da se je to malikovalstvo med češkimi učitelji zatrla. Pokazal je svojim bratom drugega velikana, Herberta Spencera, čigar važnejše spise je prevedel na češki jezik. Pisal je za razne pedagoške liste kakor za »Pedagogij«, »Češko Šolo«, »Učiteljske Novine«, »Pedagoške Razgled«, »Šolo in Življenje«, »Komenskega«, in »Učitelja«. Svoje razstresene članke je zbral v divnem delu »Pedagoški Listi«. Nekateri teh biserov so znani v prevodu tudi slovenskim učiteljem. Najvažnejši spis mu je »Vzgoja z ozirom na evolucijo in kulturne boje«.

Napisal je še »Zgodovino matematike«, »Infinitesimalni račun«, »Štivo o prirodi«, brošuro »O dolžnostih inteli-

gence napram šoli« in prevedel Blachellovo knjigo o seksualni vzgoji »Nasveti staršem«. Tudi pedagoška revija »Zbornik« je bilo njegovo delo; urejal jo je ves čas, dokler ni poln samozatajevanja privolil, da se spoji s »Ped. Razgledi«.

Razentega je sestavil nekoliko šolskih knjig, ureja spise, ki jih izdaja »Dedščina Komenskega«, nastopa kot govornik na zborovanjih in predavanjih, sploh ga najdeš povsod, kjerkoli gre za šolo, napredek in narodnost.

Želimo iz vsega srca, da ljubljene moravskega in češkega učiteljstva deluje še mnogo let v zdravju in čilosti za dobrobit češkega naroda, naj mu je pot odslej posuta z rožami in cvetkami, med katerimi ne bodeta usahnili hvaležnost češkega učitelja do svojega voditelja, in ljubezen vseh, ki ga imenujejo svojega duševnega očeta. — Sprejmi v venec Svoje slave, slavljence, tudi ta list, ki Ti ga poklanja v imenu slovenskih učiteljev.

Tvoj prijatelj K. P.